

НЕ БІЙТЕСЬ ЗАХИЩАТИ ПРАВДУ

Велика за обсягом і цікава за змістом публіцистика воєнного часу «Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи» (Олег К. Романчук. «Не бійсь. Не зраджуй. Не мовчи» : Публіцистика воєнного часу. Вибрані тексти 2014–2019: статті, есе) вийшла з-під пера відомого публіциста, журналіста-аналітика Олега К. Романчука, який працював над нею впродовж шести років. Не тому, що автор «довго над нею думав», і тим паче не через те, що він, як російський класик Лев Толстой, 28 разів переписував свій епохальний художній витвір «Війна і мир», а власне, тому, що неспровокована українською стороною і неоголошена російською державою війна на східних наших теренах триває, а очікувана й така бажана перспектива миру ніяк не настає.

Події у цій війні розвиваються то блискавично, то набувають в'ялого, затяжного і в'язкого характеру. Мужність, відвага та стійкість активних її учасників подекуди нейтралізуються відстороненою, удавано-пацифістською позицією окремих осіб у тилу, і що особливо тривожить – у високих коридорах української влади. І це другий, не менш важливий чинник актуальності, важливості та інформаційної затребуваності публіцистичної творчості Олега К. Романчука.

Не заглиблюючись у теорію журналістики і публіцистики як її різновиду, все ж дозволю собі акцентувати, що публіцистична творчість має виразні особливості та характерні ознаки, одну з яких окреслив креативний та завжди напрочуд оригінальний телевізійний політичний аналітик та журналіст Остап Дроздов, – публіцистика швид-

ко, навіть дуже швидко втрачає актуальність, бо надто стрімким є політичний процес і змінною є політична ситуація.

Признаюся, стовідсотково поділяю думку О. Дроздова. Коли я, спраглий до живого, влучного та вичерпного слова, вдався до ретельного опанування публіцистики Івана Багряного, щоб глибше, повніше та системніше збагнути тогочасний день суціль державної історії, відразу отримав дюжину розчарувань – автор описує історію своєї сучасності, він у конкретній темі, у визначеній проблемі, а його нинішній реципієнт живе в сьогодні, висвітлені теми йому незнайомі взагалі або лише частково він у них орієнтується. Проблема тогочасності сучасний читач сповна перейнятися не в змозі через неподоланний часовий бар'єр. А відтак, публіцистика Івана Багряного, така своєчасна, гостра, важлива, напрочуд актуальна з позицій свого дня аж ніяк не може за ефективністю, дієвістю та впливом на формування національної свідомості прирівнятися до його високохудожніх творів «Сад Гетсиманський» та «Тигролови».

Відразу спробую заперечити тим, хто безапеляційно наважиться стверджувати, що публіцистичний твір є значно меншим за обсягом, має інше призначення, а тому в жодному випадку не може бути співмірним за впливом на реципієнта із літературним твором. Як аргумент, пораджу ретельно прочитати журналістську спадщину Вінстона Черчилля, за яку він, до речі, був удостоєний високої нагороди.

Отож публіцистичні твори можуть зберігати свою ак-

Тексти книжки відомі читачам часопису «Універсум», тижневика «Країна», інтернет-порталу «Радіо Свобода». Зібрані «під одним дахом», вони дають змогу простежити вперту, послідовну лінію автора щодо захисту національних інтересів.

Леонід Капелюшний, письменник, сценарист, публіцист

Олег К. Романчук – істинно західний публіцист, яких в Україні вдень із свічкою не найдеш. Його публіцистика – одна з найкращих в Україні. А може, і найкраща.

Микола Шатилов, письменник, поет, публіцист (Чехія)

Публіцистика Олега К. Романчука – це вияв високої професійної майстерності, бо чи не кожна його стаття базується на аргументованому виявленні генези і суті осмислюваної проблеми і обов'язково передбачає оприявлення авторської позиції. Автор не тільки прагне переконати читача в справедливості своєї позиції, але й відкриває шлях до дискусії, до вияву своєї думки, своїх переконань.

Микола Жулинський, академік НАНУ

Олег Романчук належить до найкращих українських публіцистів. Він – один із тих, хто не лише розширює суцільну лінію, а й розбудовує українську громадську горизонталь. Такі аналітики, як Олег К. Романчук, – на вагу золота.

Тарас Марусик, експерт з мовних питань, журналіст, перекладач

Олег К. Романчук уміє ретельно аналізувати найрізноманітніші факти та події, віднаходити зв'язки між ними, співставляти їх, робити точні висновки і передбачення, відтак майстерно творити цілісну картину навколишнього світу.

Лілія Бондар, літературознавець

Для мене Олег К. Романчук – один із найсерйозніших наших публіцистів. Мені завжди хочеться звіряти свої настрої та гіпотези за ним. Очевидно, то найперше свідчення якості його текстів і довіри до нього. Глибокий політичний аналітик, добрий знавець української історії, автор, що називається, постійно тримає руку на пульсі дня – такий Олег К. Романчук не може не цікавити допитливого читача.

Михайло Слабошпицький, прозаїк, критик, літературознавець, лауреат Шевченківської премії

ISBN 978-617-10-0560-0

9 786171 005600

ОЛЕГ К.
РОМАНЧУК

НЕ БІЙСЬ. НЕ ЗРАДЖУЙ. НЕ МОВЧИ

ОЛЕГ К. РОМАНЧУК

НЕ БІЙСЬ
НЕ ЗРАДЖУЙ
НЕ МОВЧИ

ПУБЛІЦИСТИКА ВОЄННОГО ЧАСУ

туальність та важливість і видаватись у книжковому форматі, якщо в них аналізуються осмислюються та осягаються справді доленосні для країни, нації та суспільства події, факти та явища, процеси, до яких прикута увага нинішнього та прийдешніх поколінь української нації. Для нащадків – як цінний продукт первинного фактологічного матеріалу, що вимагатиме ретельного опрацювання та освоєння для вироблення нових концепцій розвитку й утвердження нації.

Окремого акценту заслуговує напрочуд вдала назва книги, яка в обізнаного та поінформованого читача неодмінно викличе сфокусовану асоціацію. «Не вір, не бійся, не проси», – таким було кредо багатомільйонних в'язнів сталінського ГУЛАГу, якого стійкі, переважно безневинно засуджені, свято дотримувались впродовж всього тривалого терміну відбування покарань.

Та й назви статей більш ніж промовисті. Ось лише деякі з них: Від кризи соціального розвитку до соціального вибуху? «Чорна мітка» для української незалежності; Час Україні рятувати армію, щоб армія врятувала Україну; Як перемогти в інформаційній війні? Геополітичні загрози від режиму Путіна; Коли для Росії настане день розплати? Про історичні аналогії, або Чи мав рацію Гегель? Російське суспільство – це суспільство деформованих цінностей; Розвідка України – справа Президента? «День Перемоги» чи «День Скорботи»? Чи можна виховати українську суспільність? Україна та Московія: проблема несумісності систем; «Інтер» як тест для влади і суспільства; Про колабораціонізм у культурі; Держава і проблеми національної ідентифікації в умовах інформаційної війни; Особливий статус Донбасу не принесе мир; Балансування на межі війни – Brinkmanship?..

Тож у чому сила та вага публіцистичного слова Олега К. Романчука? У «ретельному аналізі причин наших перемог і поразок, успіхів та невдач»? Очевидно. Але не менш важливою є складова його журналістського таланту – відсуття теми і проблеми. Теми, ніким до кінця ще не окресленої, і проблеми, яка ще не визріла, – лише помітні її перші прояви. Автор спромагається її першим визначити та сформулювати, глибоко занурюючись у проблему, виразно окреслити її масштаби та контури, аргументовано, з покликаннями на визнаних світових діячів, політиків та мислителів її проаналізувати та визначити обнадійливий логарифм її конструктивного вирішення. Останній абзац, а подекуди завершальне речення у кожній без винятку статті автора – це рекомендований посил до конкретних дій та заходів або до усвідомлення важливості проблеми. У цьому О. Романчук як автор – послідовний і неперевершений.

Успішність публіцистики автора обумовлює його здатність правильно розставляти акценти в журналістському матеріалі, виокремлювати найважливіше і, розмірковуючи, розвивати думку в епіцентрі визначеної проблеми. Як наслідок, його твердження нерідко співзвучні із визнаними концепціями. В'ячеслав Липинський, поляк за походженням, чи не першим сформулював принцип «територіального патріотизму», зазначивши, що українцем є кожен, хто докладає зусиль, щоб Україна розвивалася й утверджувалася, а Олег К. Романчук в унісон класику стверджує, що «патріотом України є кожний, хто її любить і готовий захищати незалежно від етнічного походження».

Олег К. Романчук наводить цитату з творчого доробку журналіста й письменника Мирослава Ірчана: «У народі великої України захована давня верва, розмах. Це –

народ колосальної енергії, народ індивідуальностей і контрастів. Він здоровий, як дуб, і гнилий, як порохно. Твердий, як мур, і гнучкий, як дамасценське залізо. Народ мрійників і романтиків. Уміє на кожному кроці ризикувати життям і майном. Він має забагато людей ініціативи, і це закопує його. Кожний має свою думку і після неї все робить, бо переконаний, що вона найкраща. В цьому випадку треба нового генія – колективу, який зберіг би в тому народі непропащу силу енергії і звернув її на належний шлях, дав йому всебічну освіту, а тоді стане він зразковим народом, другою Німеччиною на Сході».

Ця думка, оприлюднена у 1920-х роках минулого століття, сьогодні може сприйматися як пророча.

Заслговують на увагу роздуми автора щодо української національної еліти, ключову тезу згаданої проблеми автор формулює вже у заголовку публікації «як і де знайти провідників», а в тексті не без тривоги констатує: «Відсутність повноцінної еліти як органічної частини народу перешкождала і перешкоджає українцям сформувати політичну націю, відтак створити функціонально ефективну державу». Олег К. Романчук слушно зазначає, що як і сто років тому, в Україні катастрофічно бракує «лучших» людей (за Дмитром Донцовим), для яких інтереси держави завжди були важливіші за власні.

Стержневою лінією практично кожної публікації є застереження: у воєнний час злочинно розмірковувати мирними категоріями, б є «час війни і час миру». В останньому абзаці автор застерігає, що настав час «перейти від свідомості миру до свідомості війни», що унеможливить поступливість ворогові.

В одній із статей автор нагадує, що 1996 року генерал-лейтенант Олексій Лавренюк, тодішній начальник кафедри стратегії Академії ЗСУ, экс-заступник начальника Генерального штабу застерігав: «Збройні сили України, які маємо, не є національною, народною армією. Я наполягаю, щоб армія була етнічною, щоб у військових вузах навчалися переважно українці, командні пости займали українці й уряд був – український. Тому що уряд і армія – це одне ціле... Ніхто наразі не знає, коли і де доведеться воювати».

Чи дослухалась влада до застереження військового професіонала? Питання риторичне.

Олег К. Романчук вдало виокремлює з історії промовисті факти й цікаві спостереження відтак звертає на них увагу сучасника. Приміром автор нагадує, що два десятиліття тому напередодні президентських виборів в Україні відомий історик Ярослав Дашкевич акцентував, що річ навіть не в самих виборах, а в тому, що буде після них. Вчений підкреслював, що одна людина в політиці, тим паче в такій великій державі, як Україна, нічого зробити не зможе. Має бути президентська команда. Але й харизматичний лідер теж має бути.

Не можна як певний позитив не відзначити і своєрідну манеру автора майже кожен публікацію розпочинати з вдалого, влучного і цікавого за змістовим наповненням епіграфу, як, зрештою, і практику красномовний самодостатній факт залишати без коментаря, обмежившись багатозначним словом «Помовчимо».

Оскільки українська влада не має ефективного діалогу із суспільством, то публіцистика воєнного часу Олега К. Романчука є добрим містком для такого діалогу, книгою, яка дає можливість владі почути голос української спільноти.

Ігор ПАСЛАВСЬКИЙ,
кандидат політичних наук